

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовао комисију 10. 6. 2026. Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици. 2. Састав комисије, име и презиме сваког члана, звање, ужа научна област, назив факултета (установе) у којој је члан комисије запослен: - Др Маја Анђелковић, редовни професор Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу, научна област Филолошке науке, ужа научна област Српска књижевност, председник Комисије. - Др Александра Костић Тмушић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, научна област Филолошке науке, ужа научна област Историја српске књижевности, члан Комисије, ментор. - Др Славко Петаковић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, научна област Филолошке науке, ужа научна област Књижевност од ренесансе до рационализма, члан Комисије, ментор. - Др Небојша Лазић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, научна област Филолошке науке, ужа научна област Историја српске књижевности, члан Комисије. - Др Александар Костадиновић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, научна област Филолошке науке, ужа научна област Историја српске књижевности, члан Комисије.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
- Име, име једног родитеља, презиме: Сара, Радослав, Јекић - Датум рођења, општина, република: 18. 5. 1996, Приштина, Република Србија. - Датум одбране, место и назив магистарске тезе: Мастер академске студије, 16. 9. 2020, Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, тема: „Есхатолошки мотиви у списима о Косовској боју“. - Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Мастер професор језика и књижевности; Филолошке науке.
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<i>Хришћанска традиција у драмама Маера Ветрановића</i>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација под називом *Хришћанска традиција у драмама Мавра Ветрановића*, Саре Јекић изложена је на 266 страна формата А4. Комисија констатује да садржај докторске дисертације (дисертација) одговара предложеном и одобреном нацрту. Завршни текст дисертације се састоји из Увода, четири поглавља са потпоглављима, Закључка, Пописа извора и литературе, Биографије аутора и Резимеа на: српском, енглеском и руском језику. **Увод** (1–9) садржи објашњење ауторовог приступа посматраној проблематици, предмету, циљевима и методологији истраживања, као и критички преглед објављених радова и литературе о проучаваном корпусу. Прво поглавље **Настанак и развој драмских дела религијске тематике у Европи током средњег века и ренесансе** (10–38), садржи три потпоглавља, и то: **Развојна линија црквеног театра у Далмацији и Дубровнику** (25–29), **Црквено приказанье и црквена драма** (30–33) и **Књижевноисторијски контекст и појам „хришћанске ренесансе“** (33–38). Друго поглавље **Биографија Мавра Ветрановића** (39–58), садржи два потпоглавља, и то: **Књижевни портрет Мавра Ветрановића** (43–48) и **Драме Мавра Ветрановића у светлу књижевне историје** (49–58). Треће поглавље читаво је усмерено на **Хришћанско језгро Ветрановићевих дела** (59–76). Четврто поглавље тиче се **Драма са побожном тематиком** и представља најобимнији део рада (77–231). Састоји се од пет потпоглавља, у којима је приказан комплетан корпус, који обухвата три религијске драме са старозаветном тематиком и две са новозаветном тематиком, и то: **Ускрснутје Исукрстово** (80–107), **Како братја продаше Јозефа** (108–140), **Од порода Језусова** (141–163), **Сузана чиста** (164–189) и **Посветилиште Абрамово** (190–231). Излагање у основном делу дисертације завршава се **Закључком** (232–242), након чега следи списак **Извора** (243–244) и **Литературе** (244–260), **Биографија** аутора (261) и **Изјаве аутора докторске дисертације** (262–266). У списку коришћених извора наведено је 19 референци, док је у списку коришћене литературе наведено 250 референци.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У складу с одредбама Правилника о докторским академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици извршена је софтверска провера оригиналности рукописа докторске дисертације кандидата Саре Јекић. Анализа је показала да је проценат поклапања 14%, који се у већини односи на наведену литературу коришћену приликом израде докторске дисертације. Анализом извештаја може се закључити да се наведена поклапања у највећој мери односе на правилно цитиране изворе, библиографске јединице, ауторове раније објављене радове и примарну грађу која је предмет научне анализе, те не представљају недозвољено преузимање туђег интелектуалног рада.

Докторска дисертација *Хришћанска традиција у драмама Мавра Ветрановића* заснована је на интердисциплинарном проучавању поетичко-стилских, књижевноисторијских и традицијских особености пет Ветрановићевих драма религијске тематике: *Ускрснутје Исукрстово*, *Како братја продаше Јозефа*, *Од порода Језусова*, *Сузана чиста* и *Посветилиште Абрамово*. Истраживање је усмерено на сагледавање начина на који су библијска и друга хришћанска предања, као други елементи – мотивско-тематски и поетичко-стилски, притекли из античке, италијанске и домаће (усмене и писане) књижевне и културне традиције, укључени у обликовање Ветрановићевог драмског израза. Такав приступ омогућио је да се његове побожне драме сагледају у ширем књижевноисторијском контексту и у односу према средњовековној и ренесансној традицији. Структура дисертације је логично постављена и усклађена са предметом и циљевима истраживања.

Уводни део садржи јасно одређене предмет и циљ истраживања, задатке, хипотезе, методолошка полазишта и образложење избора корпуса.

Прво поглавље пружа неопходан књижевноисторијски и културолошки оквир за разумевање Ветрановићевих побожних драма. У њему је праћен развој драмских дела религијске тематике од средњовековних литургијских почетака до сложенијих облика црквене драме, са посебним освртом на италијанску, далматинску и дубровачку књижевност. Значајан део рада јесте прецизирање односа између црквеног приказана и црквене драме као различитих драмских образаца, као и сагледавање места хришћанске ренесансе у развоју дубровачке књижевности.

Друго поглавље посвећено је биографском и књижевноисторијском портрету Мавра Ветрановића. На основу релевантне литературе приказана су различита тумачења његовог живота и дела, као и историја проучавања његових побожних драма, укључујући питања ауторства и хронологије настанка појединих дела. На тај начин успостављен је неопходан научни контекст за даље тумачење Ветрановићевог драмског опуса.

Треће поглавље представља важну синтезу истраживања јер се у њему, полазећи и од Ветрановићевог песничког опуса, реконструишу његова поетичка начела и утврђује хришћанско језгро његовог стваралаштва. Посебна пажња посвећена је односу према Светом писму, различитим традицијама, подражавању и петраркистичкој поетици. Компаративним читањем поезије и драма показано је да Ветрановић истовремено баштини средњовековно хришћанско наслеђе и ренесансна поетичка начела.

Централни и најобимнији део дисертације представља четврто поглавље, у којем је извршена појединачна анализа пет побожних драма. Анализа је заснована на непосредном тумачењу текста и обухвата библијске и апокрифне изворе, композицију, структуру, ликове, њихову психологизацију, драмски простор, мотивско-тематски слој, симболику, метричку организацију, као и присуство античких и фолклорних елемената. Библијски предлошци се не посматрају само као извори тема и мотива, већ се испитују начини њихове уметничке трансформације у складу са поетиком XVI века.

Анализом пет драма показано је да Ветрановић библијску грађу не преузима механички, већ је престилизује, проширује и прилагођава захтевима драмског жанра, поетичко-стилском концепту хришћанске ренесансе и укусу ренесансне публике. У том процесу издвојени су поступци психологизације библијских ликова, увођење ликова и ситуација који немају непосредно упориште у библијском тексту, употреба реалистичних елемената, хумора, свакодневних реалија, народних изрека и пословица, као и пасторално-рустикално обликовање драмског простора.

У дисертацији је размотрен и сложен однос библијске, античке, средњовековне, ренесансне и фолклорне традиције у Ветрановићевом драмском поступку. Различити традицијски слојеви сагледани су у њиховој међусобној повезаности, што је омогућило потпуније разумевање начина на који се хришћанско наслеђе преобликује у ренесансном књижевном контексту.

На основу више књижевноисторијских и поетичких критеријума размотрена је и хронологија настанка пет побожних драма. При томе су узети у обзир сложеност структуре, обим дела, развијеност фабуле, степен психологизације ликова, удаљеност од библијског предлошка, прожимање различитих традиција и метричка разноврсност. На основу наведених показатеља предложен је следећи редослед: *Ускрснутје Исукрстово*, *Како братја продаше Јозефа*, *Од порода Језусова*, *Сузана чиста* и *Посветилиште Абрамово*.

Анализа ових показатеља омогућила је и праћење развоја Ветрановићевог драмског поступка. У том погледу *Посветилиште Абрамово* издваја се као најразвијеније и најсложеније остварење у проучаваном корпусу, док се у ранијим драмама уочава непосредније ослањање на библијски

предложак.

У целини посматрано, поглавља дисертације функционално су повезана и усмерена ка остваривању постављених циљева истраживања. Коришћена литература је обимна и тематски релевантна, док је анализа примарне грађе поткрепљена одговарајућим књижевноисторијским, теоријским и интердисциплинарним изворима. Дисертација показује добро познавање предмета истраживања и способност кандидаткиње да сложено и вишеслојну грађу систематизује, анализира и интерпретира.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

Јекић, С. (2024). „Архетип мајке у драми *Посветилиште Абрамово* Мавра Ветрановића“. У: *Зборник радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини*, књига LIV (2), 133–146.

Јекић, С. (2024). „(Ауто)поетички ставови Мавра Ветрановића у поезији“. У: *Октоих : Часопис Одјељења за српски језик и књижевности Матице српске – Друштва чланова у Црној Гори*, XIV/15, 77–89;

Јекић, С. (2025). „Књижевно-историјски портрет Мавра Ветрановића (кроз посланице и побожне драме)“. У: *Савремена филолошка проучавања младих истраживача III*. Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 181–194.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање спроведено у докторској дисертацији показало је да хришћанска традиција представља једно од темељних начела поетике Мавра Ветрановића и да се њено присуство у његовим побожним драмама не исцрпљује у преузимању библијских тема и ликова. Анализом пет драма утврђено је да Ветрановић библијску грађу активно преобликује и престилизује у складу са поетичким начелима хришћанске ренесансе, при чему се средњовековно хришћанско наслеђе укршта са античким, петаркистичким и фолклорним елементима.

Један од основних резултата истраживања јесте утврђивање да Свето писмо представља примарни извор Ветрановићевих побожних драма, али да је његов однос према библијском предлошку различит од драме до драме. *Како братја продаше Јозефа* и *Сузана чиста* најближе су библијском предлошку, док *Посветилиште Абрамово* показује највећи степен удаљавања од изворне приче и најразвијенију драмску обраду. Анализа је истовремено показала да се Ветрановић ослања и на друге библијске књиге, међу којима су Приче Соломонове, Псалми, Петокњижје, пророчке књиге Исаије, Осије и Данила, као и поједини новозаветни списи.

Утврђено је да су апокрифни текстови нарочито значајни у драмама са старозаветном тематиком. Ветрановић из апокрифне грађе преузима оне елементе који омогућавају проширивање фабуле, повећавање драматичности и продубљивање психолошке карактеризације ликова. Најмањи број апокрифних елемената уочен је у *Сузани чистој*.

Истраживање је показало да је психологизација ликова једна од најзначајнијих одлика Ветрановићевог драмског поступка. Она је нарочито изражена у *Како братја продаше Јозефа*, *Сузани чистој* и *Посветилишту Абрамовом*, док у *Ускрспутју Исукрстовом* и *Од порода Језусова* готово у потпуности изостаје. Ова разлика омогућила је да се степен развијености психологизације употреби као један од критеријума за разматрање хронологије настанка драма.

Посебан резултат представља издвајање женских ликова као важног носиоца Ветрановићеве поетике. Сузана и Сара нису приказане само као библијске фигуре већ су психолошки и емотивно развијени ликови чија се искуства повезују са стварношћу жене XVI века. На тај начин библијска прича добија

нову, ренесансно обликовану димензију и приближава се искуству тадашње публике.

Утврђено је и да Ветрановић у своје драме уводи бројне реалистичне елементе: слике свакодневног живота, народна имена и презимена, односе у породици, положај жена, патријархалне обрасце, храну, биљни и животињски свет, као и различите облике хумора. Тиме библијски догађаји добијају препознатљивији просторни и друштвени оквир, што представља један од важних отклона од средњовековног драмског модела.

Анализа драмског простора показала је да пасторално-рустичални амбијент представља важан елемент Ветрановићеве поетике. Простори куће, поља, горе, пећине и пастирског окружења омогућавају истовремено задржавање библијског садржаја и његово смештање у свет ближи ренесансном гледаоцу.

Значајан резултат представља утврђивање система хришћанских мотива који прожимају цео проучавани корпус. Посебно се издвајају мотиви покајања, праштања, жртве, послушности, греха, казне, награде, духовног преображаја и спасења. Показано је да се покајање и праштање најчешће представљају као процеси који воде преображају човека, док су моралност, верност, праведност и послушност конститутивне хришћанске вредности Ветрановићевих ликова. Ови елементи потврђују континуитет са средњовековном хришћанском традицијом, али истовремено показују да Ветрановић ту традицију укључује у сложенији ренесансни поетички систем.

Истраживање је показало да се у Ветрановићевом драмском поступку различите традиције не јављају изоловано, већ у међусобном прожимању. Библијски и хришћански слој повезан је са античким наслеђем, фолклорним мотивима и италијанском ренесансном књижевношћу. Посебно су издвојени интернационални мотиви, антички топоси, трагови народних песама, пословица, благослова, заклетви, тужбалица и других облика усмене традиције.

Један од значајнијих резултата јесте и уочавање контрастног принципа као важног организационог начела Ветрановићевих драма. У делима се сучељавају старозаветна и новозаветна идејна подлога, хришћанско и паганско, митолошко и религијско. Тај поступак доприноси идејној и композиционој сложености драмских текстова.

У целини, резултати истраживања потврдили су да се поетика Ветрановићевих побожних драма гради на продуктивном прожимању средњовековне хришћанске традиције и ренесансних поетичких начела. Његова оригиналност не почива на напуштању традиције, већ управо на њеном преобликовању, престилизацији и укључивању у нови књижевни и културни контекст. Тиме се Ветрановић потврђује као један од најзначајнијих представника хришћанске ренесансе и као аутор чији драмски опус представља значајно сведочанство о сусрету и прожимању различитих књижевних и културних традиција.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Начин приказа и тумачење резултата истраживања у докторској дисертацији *Хришћанска традиција у драмама Мавра Ветрановића* оцењује се позитивно. Резултати су изложени систематично, прегледно и у складу са постављеним предметом, циљевима и задацима истраживања. Тумачење је засновано на непосредној анализи примарне књижевне грађе, уз доследно коришћење релевантне литературе. Посебна вредност огледа се у томе што су резултати изведени из упоредног сагледавања пет побожних драма, чиме је омогућено уочавање како заједничких поетичких начела тако и разлика у степену њихове структуралне и тематске сложености.

Резултати су тумачени у ширем књижевноисторијском контексту, што је омогућило да се Ветрановићев драмски поступак сагледа у односу на средњовековну и ренесансну традицију, библијске и апокрифне изворе, античко наслеђе, фолклорну традицију и италијанску ренесансну књижевност. Успешно је приказано функционисање хришћанских мотива, симболичких система,

психологизације ликова, драмског простора и реалистичних елемената у процесу престилизације библијске грађе.

У тумачењу резултата кандидаткиња се не задржава на опису библијских предлошка, већ указује на конкретне поступке њиховог преобликовања, допуњавања и укључивања у нови поетички систем. Резултати су додатно систематизовани кроз упоредно сагледавање драмских структура, ликова, метричких особености и степена удаљавања од библијских извора, што је омогућило и образлагање предложене претпоставке о хронологији настанка пет драма.

Начин приказа резултата карактерише повезаност појединачних текстуалних анализа са општим закључцима дисертације. Изведени закључци произлазе из претходно спроведене анализе и поткрепљени су примерима из примарне грађе и одговарајућом научном литературом.

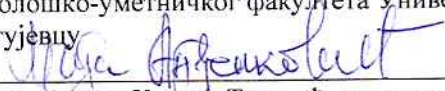
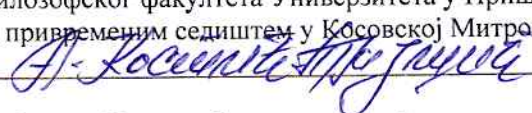
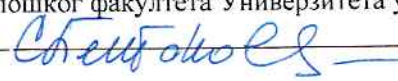
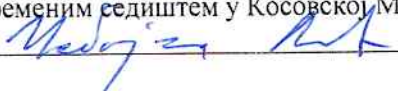
На основу наведеног, Комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачења резултата истраживања и сматра да су они изложени јасно, аргументовано и научно утемељено, уз успешно повезивање појединачних анализа са ширим књижевноисторијским и поетичким закључцима.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже:

Након упознавања са завршним текстом докторске дисертације *Хришћанска традиција у драмама Мавра Ветрановића* изабрана Комисија закључује да њен садржај и структура одговарају одобреној пријави, односно да су анализирана сва питања која су претходно дефинисана као истраживачки проблем. Комисија такође закључује да ова дисертација по свом истраживачком домету и представљеним увидима, насталим аналитичко-синтетичким понирањем у уметничке слојеве Ветрановићевог опуса, у значајној мери доприности проширивању знања о стваралаштву овог писца али и о корпусу српске ренесансне књижевности и културе, као и да представља оригинално и самостално израђено научно дело. Из тог разлога предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације и упути га у даљу процедуру, како би се стекли сви потребни услови за њену јавну одбрану, на којој ће бити изречена појединачна мишљења и додатне сугестије.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. др Маја Анђелковић, редовни професор
Филолошко-уметничког факултета Универзитета у
Крагујевцу

2. др Александра Костић Тмушић, редовни професор
Филозофског факултета Универзитета у Приштини
са привременим седиштем у Косовској Митровици

3. др Славко Петаковић, редовни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

4. др Небојша Лазић, редовни професор Филозофског
факултета Универзитета у Приштини са
привременим седиштем у Косовској Митровици

5. др Александар Костадиновић, доцент Филозофског
факултета Универзитета у Приштини са
привременим седиштем у Косовској Митровици
